

Canon verslaving

Deze rubriek informeert over richtlijnen en protocollen die zijn ontwikkeld door het sinds 1999 opgezette landelijke project Resultaten Scoren. In voorkomende gevallen kunnen ook elders ontwikkelde protocollen en richtlijnen worden samengevat. De rubriek staat onder redactie van Wim Buisman*, onder meer werkzaam als secretaris van de Raad voor Bekwaamheidsontwikkeling bij GGZ Nederland.

Inleiding

De verslavingszorg biedt al meer dan honderd jaar hulp aan mensen met alcoholproblemen en sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw ook aan mensen met drugsproblemen. Toch is er pas de laatste vijftien jaar sprake van dat de sector zich professionaliseert. Er zijn nieuwe methoden ontwikkeld, het arsenaal aan geneesmiddelen is uitgebreid en er vindt veel meer wetenschappelijk onderzoek plaats dan daarvoor. In het kader van het project Resultaten Scoren zijn richtlijnen en protocollen opgesteld voor effectievere zorg, behandeling en preventie van verslavingsproblemen. Er is ook een bloeiend netwerk tot stand gekomen van instellingen voor onderwijs en onderzoek, die zich specifiek richten op de verslavingszorg of aan verslaving gerelateerde thema's. In het begin waren dat vooral de universiteiten, nu zijn ook de hbo-instellingen actief geworden. Dat blijkt uit de aanstelling van lectoren op dit gebied.

De Raad voor Bekwaamheidsontwikkeling voor de verslavingszorg (RvBO) beijvert zich om zowel binnen als buiten de verslavingszorg de theoretische bagage en het praktisch kunnen (competenties) van (aanstaande) hulpverleners op een hoger niveau te brengen en te houden. Die theoretische bagage is nu samengevat in het boek *Wat elke professional over verslaving moet weten*, met als ondertitel *Canon verslaving*, dat op initiatief van de RvBO is geschreven.

* E-mail: wbuisman@ggz nederland.nl.

De *Canon verslaving* is bedoeld als een handreiking bij kennisoverdracht en bekwaamheidsontwikkeling in het onderwijs aan en de opleiding van professionals in verslavingszorg en verslavingskunde. De pretentie van het boek is om een ‘body of knowledge’ te vormen op het gebied van ‘addiction science’. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de resultaten en methodiekontwikkeling die de afgelopen jaren door en voor de Nederlandse verslavingszorg zijn gerealiseerd.

Opzet en indeling

In circa tachtig pagina’s wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste onderdelen van de verslavingswetenschap en de verslavingszorg. De *Canon verslaving* is gebaseerd op actuele teksten of bronnen (die alle worden verantwoord) over essentiële thema’s betreffende verslaving, verslaafden en verslaving. De focus is gericht op gebruik, misbruik en afhankelijkheid van psychoactieve stoffen. De aandacht voor gokproblemen is beperkter. Hetzelfde geldt voor gedragsproblemen (bijv. excessief internetten en gamen), die verslavende kenmerken vertonen.

Het boek kent vier hoofdstukken en een paragraaf met aanvullende informatie. Hoofdstuk 1 (‘Middelen, gebruik en gebruikers’) behandelt beknopt enkele achtergronden van het gebruik van middelen en de gebruikers ervan. Het gaat nader in op kenmerken van psychoactieve stoffen en de risico’s die gemoeid zijn met het gebruik. Er zijn zowel legale als illegale middelen die sociale problemen en gezondheidsproblemen met zich meebrengen en in het bijzonder gerelateerd zijn aan verslaving. Ook geneesmiddelen (bijv. kalmerende middelen) waarvan het gebruik verslavende vormen heeft aangenomen, staan in de aandacht. Vervolgens worden enkele kenmerken van gebruikers en epidemiologische gegevens daaromtrent besproken.

In hoofdstuk 2 (‘Misbruik en afhankelijkheid’) worden begrippen als verslaving, misbruik, intoxicatie en onthouding nader verklaard en worden risicofactoren van verslaving toegelicht. Ook komen de medische gevolgen en het beloop van verslaving aan de orde. In een aparte paragraaf over de psychobiologie wordt ingegaan op nieuwe wetenschappelijk inzichten.

Hoofdstuk 3 (‘Maatschappelijke gevolgen en overheidsbeleid’) gaat in op de gevolgen van misbruik en verslaving voor de samenleving en hoe daarop - in het bijzonder door overheid en instellingen - in preventieve of repressieve zin wordt gereageerd. Er is aandacht voor de verschillende wetten die productie, handel, gebruik en beschikbaarheid van middelen regelen (bijv. Warenwet, Drank- en horecawet,

Opiumwet) en een overzicht van het beleid en de maatregelen die op het terrein van met name alcohol- en drugsgebruik (maar ook van gokken) zijn en worden getroffen.

Hoofdstuk 4 ('Behandeling en zorg bij verslaving') is het meest omvangrijk en gaat over de preventie, behandeling en zorg bij verslaving. Het beschrijft de structuur en de werking van de zorg voor verslaafden en de verschillende voorzieningen die er zijn. Ook is er ruime aandacht voor preventie en de verschillende vormen van preventieve aanpak die tegenwoordig worden uitgevoerd.

Ruime aandacht wordt gegeven aan kennisdocumenten, protocollen en richtlijnen die in het kader van het project Resultaten Scoren zijn verschenen en geïmplementeerd. Deze hebben betrekking op vrijwel alle fasen en vormen van behandeling en zorg: ambulant of klinisch, curatieve of chronische zorg en zorg voor verschillende doelgroepen met verslavingsproblemen (zoals dubbele diagnoses). Het hoofdstuk bevat uitgebreide beschrijving van thema's en richtlijnen/protocollen, die worden samengevat in overzichtelijke boxen en kaders. Ook gaat dit hoofdstuk in op patiëntenparticipatie (ofwel cliëntenparticipatie). Het boek besluit met een kort overzicht van de belangrijkste (Nederlands- en Engelstalige) literatuur over verslaving in de vorm van handboeken, tijdschriften en websites. Ten slotte worden enkele organisaties vermeld die nauw betrokken zijn bij verslavingszorg en -wetenschap.

Meer informatie

Wat elke professional over verslaving moet weten (2007) is op initiatief en onder verantwoordelijkheid van de Raad voor Bekwaamheidsontwikkeling (RvBO) geschreven door Jaap van der Stel. Het wordt uitgegeven door Bohn Stafleu van Loghum (www.bsl.nl) en is verkrijgbaar in de boekhandel.